

Nekaj gnilega v deželi Koroški

V ponedeljek, 7. t.m., je ljubljanska televizija pokazala oddajo o koroških Slovencih, ki jo je malo prej pripravila in oddajala na svojem prvem programu avstrijska televizija. Kot znano, je ta oddaja pod značilnim naslovom »Tujci v domovini« zelo nazorno in objektivno prikazala položaj koroških Slovencev, kar je seveda razkačilo nemško-nacionalne kroge v Avstriji in zlasti na Koroškem, ki so začeli pravo kampanjo proti televiziji in obema avtorjema oddaje. Ta reakcija je dokazala, kako marsikomu v Avstriji ni všeč, da je resnica o Koroški zašla na tako razširjeno in vplivno sredstvo javnega obveščanja, kot je televizija.

Vsekakor je poteza ljubljanske televizije, ki si je oddajo izposodila in jo tako hitro pokazala slovenskim gledalcem, vredna pohvale. Oddaja je v Sloveniji vzbudila veliko zanimanje, zato je bila v nedeljo, 13. t.m., ponovljena. Deli se na dva dela: prvi del sestavljajo reportažni zapisi s Koroškega, ki nas seznani z narodnim, gospodarskim, političnim in socialnim stanjem, v drugem delu pa je objavljen pogovor, v katerem sodelujejo moderator televizije, oba avtorja oddaje, Filip Warasch, tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev, na drugi strani pa še eden od koroških županov in dva poslanca dunajskega parlamenta, izvoljena na Koroškem (socialist in član ljudske stranke). Oddaja je dokumentirano dokazala, da se koroško gospodarstvo razvija počasneje od ostalih avstrijskih dežel, kar vpliva tudi na položaj Slovencev, ki s spremembami v kmetijstvu izgubljajo dosedanje gospodarske temelje, zaposlitev v tovarni pa na mnoge vpliva raznarodovalno, glede na koroško javno mnenje, ki je do Slovencev v glavnem šovinistično nastrojeno. V zvezi s tem naj navedemo pričevanje mlajšega slovenskega delavca, ki je povedal, kako ga je učitelj v vajenski šoli vprašal po materinem jeziku, in ko je odgovoril, da je slovenski, je učitelj odgovoril, da to v Avstriji ni mogoče ter je v knjigo mirno vpisal kot njegov materin jezik nemški. Dogodek jasno dokazuje, kako bi v sedanjih razmerah izpadlo štetje »posebne vrste« na Koroškem. Televizijska kamera je zelo spretno posnela zdaj pričevanja slovenskih ljudi, takoj za tem pa stališča nemških Korošcev in s tem jasno opozorila na želostno dejstvo, kako na nemški strani, »zaplan-kani« v zastareli miselnosti, ni niti najmanjšega razumevanja za zakonite pravice in zahteve koroških Slovencev. Slišali

pa smo takšne domislice, kot je na pr. govorjenje o nekakšni slovenizaciji, ki naj bi grozila južni Koroški, nekatere je obhajal celo »prastrah« pred nevarnostjo, ki baže grozi Koroški in Avstriji z druge strani Karavank. O Slovencih smo slišali le to, da imajo že tako preveč pravic, zato se jim zdi čudno, kaj še hočejo od Avstrije. Sicer pa je slovenska manjšina mirna in delavna, le tisti njihovi voditelji si ne dajo miru in stalno kalijo več kot tisočletno sožitje med obema narodoma na Koroškem ter ogrožajo enotnost dežele.

Kako si nemška stran predstavlja to sožitje, so izredno plastično pokazali odgovori na vprašanja čarnikarke, kaj bi se zgodilo, če bi oblasti ponovno postavile dvojezične napise, kot predvideva zakon, sprejet v parlamentu. Nekateri vaški veljaki, zbrani v gostilni, so cinično odgovorili, da bi se natanko ponovilo leto 1972, to je, domovini zvesti Korošci bi poskrbeli, da bi ti napisi ponovno izginili do zadnjega.

Oddaja je na drugi strani seznaničila avstrijsko javnost z življenjem in narodnimi zahtevami koroških Slovencev. Videli smo primer iz dvojezične šole s poukom v slovenščini, izrez iz prosvetne dejavnosti Slovencev na Koroškem, proslavo ob spomeniku padlih partizanov, pričevanja članov slovenskih družin, ki so bile med drugo svetovno vojno izseljene, od znanih slovenskih osebnosti pa so govorili predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper, predsednik NSKS dr. Joško Tischler in predsednik ZSO dr. Franci Zwitter. Poudarjeno je bilo dejstvo, da so se koroški Slovenci eni prvih v nemškem Reichu

in sploh edini na ozemlju Avstrije uprli Hitlerju.

Zanimiva je bila reakcija nemške strani v pogovoru po reportažnem delu oddaje. Na eni strani so sedeli že omenjeni trije nemški politični predstavniki s Koroškega, na drugi strani oba časnika, avtorja oddaje, in Filip Warasch, na sredi pa moderator. Oba poslanca in koroški župan so v zadregi reagirali dokaj živčno in so oddaji očitali, da je izkrivljeno prikazala koroško stvarnost. Napadli so oba avtorja oddaje, češ da sta osmešila koroške brambovce, ki so — po njihovih besedah — leta 1920 rešili Koroško, in spet potegnili na dan domnevno jugoslovansko nevarnost. Avtorja oddaje sta v svojo obrambo izjavila, da ima Jugoslavija kot sopodpisnica državne pogodbe nedvoumno pravico opozarjati in se zavzemati za pravice koroških Slovencev, dolžnost Avstrije pa je voditi do svojih manjšin čimbolj široko-grudno politiko ter jim omogočiti obstoj in vsestranski razvoj. Zelo dobro je bilo postavljeno vprašanje, kako naj Avstrija pred svetom opraviči stalno manjšanje števila koroških Slovencev, ki so od več kot 100.000 leta 1911 padli na 21.000 v letu 1971.

Oddaja je jasno pokazala, da hoče nemška javnost na Koroškem za vsako ceno izsiliti ugotavljanje manjšine in ji šele na tej osnovi podeljevati narodne pravice. V tej deželi so na žalost med nemško govorčimi še zelo redki ljudje, ki so presegli nacionalistično ozkosrčnost in se tudi javno zavzemajo za Slovence, kot n.pr. dr. Guttenbrunner, ki je v oddaji tudi nastopil.

Manifestacija ali začetek nečesa vaznejšega?

V sredo zgodaj popoldne so izstrelili v Bajkonuru v Sovjetski zvezi v krožnico vesoljsko ladjo »Sojuz«, nekaj ur pozneje pa Američani z rta Cañaveral ladjo »Apollo«. Obe ladji naj bi se v petek, ko bi se nahajali nad Nemčijo, sklopili v »vesoljski vlak« in vesoljci obeh držav naj bi se sestali in si stisnili roko, kot simbol pripravljenosti obeh držav za okrepitev in pospešitev miroljubnega sodelovanja, tako na polju vesoljskih raziskav kot na splošno. V tem hipu sicer javljajo z ameriške ladje okvaro, vendar mislijo, da to ne bo onemogočilo sklopitev.

Svetovna javnost, ki zadnja leta ni več kazala posebnega zanimanja za vesoljske polete, ker niso rodili nobenih otipljivih praktičnih sadov in zlasti zaradi puščobnosti Lunine površine in človeku sovražnega okolja na najbližjih planetih, kar tudi ne obeta nikakih zanimivih in ugodnih presenečenj, se je ob tem skupnem ameriško-sovjetskem poletu spet vzdramila in tisk je poln komentarjev. Zanimanje pa ne velja znanstveno-tehnični plati odprave, saj v nobenem pogledu ne bo pokazala nič resnično novega, ampak njeni poli-

(dalje na 3. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 20. julija, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša, 9.45 Komorna glasba W. A. Moza, 10.15 Poslušali boste, 11.15 Mladinski oder: »Michelangelo Buonarroti«, Dramatizirana zgodba, ki jo je napisala Regina Addamiano Berlieri, prevedla Desa Kraševc, 12.00 Nabožna glasba, 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Glasbena skrinja, 13.10-5.45 Glasba po željah, 14.40 Nedeljski vestnik, 15.45 »Obrab posasti«, Radijska drama, napisal Edoardo Anton, prevedla Marija Kacin, RO, Režija: Jože Peterlin, 17.15 Operetne melodije, 18.00 Nedeljski koncert, 19.00 Folk iz vseh dežel, 19.30 Zvoki in ritmi, 20.00 Šport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba, 22.30 Ritmične figure.

:: PONEDELJEK, 21. julija, ob: 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, književnost in prireditve, 18.30 Baletna glasba, 19.10 Odvetnik za vsakogar, 19.20 Jazz glasba, 20.00 Športna tribuna, 20.35 Slovenski razgledi: Literarni sprehodi po naših krajih - Oboist Drago Golob, pianist Acì Bertonecelj, Danilo Svara: Fantazija; Ivo Petrič: Sonata; Igor Štuhec: 2 improvizaciji za obo solo - Trst in okolica v zgodovini Marija Sile - Slovenski ansambli in zbori, 22.15 Klasiki ameriške lahke glasbe.

:: TOREK, 22. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 12.50 Medigra za pihala, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Baritonist Dietric Fischer - Dieskau in pianist J. Demus, 18.55 Jazz ansambel Vittoria Naldina, 19.10 Slovenski biografski roman, 19.25 za najmlajše: »Potovanje v lepi živalski svet«, Napisala Zora Saksida, 20.00 Šport, 20.35 G. Rossini: Seviljski brivec, opera, 21.20 Nežno in tiho.

:: SREDA, 23. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Akademski komorni zbor »Collegium Musicum« iz Beograda, vodi Darinka Matić - Marović, 18.55 New Sound Big Band, 19.10 Slovenska povojna lirika, 19.25 Zbori in folklor, 20.35 Simfonični koncert, Vodi Aldo Ceccato, Orkester in zbor gledališča Verdi v Trstu, 21.30 Filmska glasba, 22.00 Pesmi brez besed.

:: ČETRTEK, 24. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 V ljudskem tonu, 19.10 Človeško telo in njegove obrambne sposobnosti, 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba, 20.00 Šport, 20.35 »Beli kit«, Igra, napisal Massimo Dusi, prevedla Lelja Rehar, RO, Režija: Jože Peterlin, 22.25 Južnoameriški ritmi.

:: PETEK, 25. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 G. Viozzi: Koncert za godalni kvintet in orkester, 18.55 Ansambel Sandeman, 19.10 Na počitnice, 19.20 Jazz glasba, 20.35 Delo in gospodarstvo, 20.50 Vokalno instrumentalni koncert, 21.30 V plesnem koraku.

:: Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Poslušajmo spet, 13.30 Glasba po željah, 15.45 Avtoradio, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Pianist Gabrijel Devetak, 18.50 Glasbena zlepljenka, 19.10 Spomini na pričevarja - Pogovori o naših ustvarjavalcih, 19.30 Pevska revija, 20.00 Šport, 20.35 Teden v Italiji, 20.50 »Spomini iz preteklosti: Muoj katehet«, Dramatizirana zgodba, napisal Dante Cuttin, prevedla Leli Nakrst, 21.10 Jazz koncert, 21.30 Vaše popevke, 22.30 Solist tedna: Johnny Sax.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

TUDI KOMORI NEODVISNI

Parlamentna zbornica otočja Komori pred vzhodno afriško obalo je proglasila s soglasnim sklepom Komore za neodvisno državo. Otočje je imelo doslej le popolno notranjo avtonomijo, na zunanje pa je zastopala Francija. Ljudstvo na Komorih se je že decembra lani z ljudskim glasovanjem izjavilo za neodvisnost. Francoski parlament do tega hipa še ni dal formalnega pristanka, a z njim seveda ne bo mogel dolgo zavlačevati.

Komori obsegajo le 2171 kv. kilometrov in so tako skoro desetkrat manjši od Slovenije. Prebivalstva imajo po oceni iz leta 1972 okrog 275.000, v glavnem arabsko - črnosko - malgaško - azijske mešanice mohamedanske vere. Belcev je kakih tisoč, največ Francozov. Glavno mesto Moroni, ki leži na otoku Veliki Comore, šteje 11.500 prebivalcev. Uradni jezik je francoščina, pre-

bivavci pa govore bantu narečja, arabsko ali swahili. Katoličanov je 12.000. Glavni gospodarski panogi na otočju sta poljedelstvo (45,5 odst. površine so polja in sadno drevje) in živinoreja (6,9 odst. površine so pašniki). Redijo govedo (68.000), koze (81.000) in ovce (6.000). Pomemben je tudi ribolov. Industrije ni. Izvažajo samo vanilijo, sisal, dišavne rastline, kokosove orehe, in kopro.

Zanimivo je, da si pri odločanju Afričanov za neodvisnost nihče ne dela problemov glede varnosti in kako bodo živeli kot neodvisna država. Zanimivo pa je tudi, kako malo se evropske države upirajo težnji po neodvisnosti svojih dosedanjih kolonij, medtem ko se krčevito branijo dati svojim belim manjšinam najmanjše politične pravice, kaj šele avtonomijo ali celo neodvisnost.

SKOZI DALJNOGLED

Spoštovano

Uredništvo »Novega lista«

Izrazili ste željo (v št. 1043), naj bi duhovniki povedali svoje mišljenje glede duhovniške nošnje. V tej zvezi je to moje pismo.

Zapisali ste, da tisti, ki nosijo duhovniško obleko oziroma duhovniški ovratnik, in tisti, ki hodijo brez vsakršnih znakov svojega poklica, imajo vsak »svoj prav«. Ker tudi jaz tako mislim, najbrž ne bom ugodil Vašemu pozivu, »da bi se oglasil kak predstavnik prve in druge skupine«, ki naj bi prepričano zagovarjal eno ali drugo stran.

Jaz sem med tistimi, ki navadno nosijo duhovniški kolar, ki je danes praktično edini razpoznavni znak duhovnika. Nosim ga zato, ker je še vedno v veljavi dotični predpis cerkvene oblasti in ker bi sicer imel občutek krivde in ker bi se ljudje, kakor mislim, zgledovali nad duhovnikom, ki hodi v civilu, dokler cerkvena disciplina zahteva drugače. Poleg tega pa je še en vzrok, moram priznati, in to bolj oportunističen, namreč da na splošno tudi tisti, ki nam niso ravno prijatelji in ki me sicer ne bi poznali, bolj obzirno postopajo v odnosih do duhovnika.

Če bi bil jaz poklican, da dam svoj predlog v tem oziru, bi priporočil pristojnemu, naj bi zainteresiranim pustili popolno prostost v tej zadevi, ali pa celo, naj bi prepovedali zunaj cerkve nositi duhovniško obleko, kakor je napravil neki papež prvih stoletij krščanstva. Glede tega zadnjega nisem trenutno v stanju, da navedem niti njegovo ime in niti doslovno njegove besede, kar sta storila dva ugledna teologa, kot sta zagrebški Šagi-Bunič in ljubljanski Marijan Smolnikar. Pač pavem, da je bil smisel njegovih besed v zvezi z duhovniško obleko ta, da naj kleriki (pripadniki klera, duhovščine) s svojim življenjem in obnašanjem pokažejo, kaj so. Podobno je sv. Vincenc Pavelski svojim usmi-

ljenkam prepisal, naj ne nosijo posebne redovniške obleke, pač pa naj to bo njihova skromnost.

Ne bi ravno vztrajal na prepovedi, sicer bi bil v protislovju z zgoraj rečenim, da imata obe strani prav.

Načelno vprašanje je tukaj, ali naj duhovnik ima ali ne razpoznavne znake svojega poklica. Če bi pa postavili vprašanje, kakšen naj bo v tej zadevi zunanji znak, bi jaz bil proti kolarju, ker se mi zdi z nepogrešljivo »podbradnico« neokusen, pač pa bi bil za vidno značko, po kateri bi tisti, ki mu je »važno, da na prvi pogled ve, da ima opraviti z duhovnikom« in ki bi moral vedeti za dotični znak, lahko mašnika prepoznal. Za druge, ki »gledajo, pa ne vidijo« (Mt. 13, 13) je še bolj prav, da ga ne prepoznajo.

Če pa pogledamo v zgodovino — da se tako izrazim — duhovniške obleke v zadnjih štiridesetih letih s posebnim pogledom na italijanske razmere, se ne morem načuditi velikim spremembam od časa, ko sem kot bogoslovec moral biti v talarju tudi — *horribile dictu* — ko smo šli v hribe. Pa tudi pozneje pri nas, kjer duhovniki zunaj liturgičnega opravila niso nosili talarja, smo morali nositi suknjo do kolen. Na tistega duhovnika, ki se je upal na cesto v suknjiču, so gledali kot na preveč liberalnega, podobno kot danes na žensko, ki se pojavi v super minikrilu.

Tempora mutantur...

S spoštovanjem

A. P.

INTELIGENCA PA TAKŠNA!

Zunanji zidovi tržaške univerze so vsi popackani z napisi v rdeči, beli in modri barvi. Gre seveda za običajne otročje nesmiselne fraze in gesla levih in desnih ekstremistov, ki so si tudi v tem, da oboji radi mažejo zidove, zelo podobni. Človek, ki se pelje mimo, pa se mora s strahom vprašati, kakšen bo svet, ki ga bo vodila taka infantilna »inteligenca«, ki se hrani duševno s samimi frazami.

Sodnica odstavljena zaradi slabega vedenja

Vrhovno sodišče v Kaliforniji je odstavilo občinsko sodnico v Los Angelesu, Noel Cannon, zaradi nedostojnega obnašanja. Na sodišče je prihajala namreč s tako minimalnim minikrilom, da se je človeku kar zavrtelo v glavi, in poleg tega ima navado, da grdo zmerja in grozi policijskim funkcionarjem in drugim celo s pištolo. Obtožencem pa je nalagala previsoke kavcije za začasno prostost in prehude kazni.

Ob tej priložnosti je tudi prišlo v javnost nekaj njenih značilnih podvigov. Ko je nekoč predolgo trobila v avtu, ji je neki policist naložil globo. Ona pa se je nato odpeljala na sodišče in ukazala sodni polici

ciji, naj tistega stražnika aretira. Potem ga je zmerjala in mu dejala, da je »umazan šovinist« ter zahtevala od sodnih policistov, naj ji dajo pištolo, da mu bo odstrelila njegov spolni organ. Samovoljno je dala aretirati nekaj odvokatov, češ da so žalili sodišče, ne da bi podpisala kako zaporno povelje in navedla točno obtožbo, kot zahteva zakon. Dala jih je registrirati na policiji in sodišču kot kriminalce in jim onemogočila, da bi se pritožili. Iz zapore so bili izpuščeni šele potem, ko je bil določen drug sodnik, da ugotovi zakonitost njihove aretacije. Vrhovno sodišče je ugotovilo, da se je v 21 primerih slabo vedla, v osmih primerih je prekršila zakon, dalje da je s svojim obnašanjem spravljala sodišče na slab glas in mu jemala ugled. Jasno je pokazala, da nima niti temperamenta niti sposobnosti za sodnico — je izjavilo vrhovno sodišče v San Franciscu.

Njeni bivši kolegi sodniki so si globoko oddahnili, da so se je znabili, še bolj pa advokati in sodni policisti. Najbolj veseli pa so obtoženci, ki so bili na seznamu, da bi jih ona sodila. Odslej bo smela opravljati samo advokatski poklic, v katerem si najbrže ne bo mogla več privoščiti takih samovoljnosti.

—o—

ANGLEŠKI NACISTIČNI VODJA TAT V JUDOVSKI VELEBLAGOVNICI

Neki sodnik v Leamingtonu je obsodil bivšega vodjo britanskega novonacističnega gibanja Colina Jordana na globo 29 in pol funtov (približno 45.000 lir), ker je ukradel v neki veleblagovnici tri ženske hlačke rdeče barve. Colin Jordan se je izgovarjal, da jih je hotel kupiti za svojo 89-netno mater, a ga je bilo sram, zato jih je hitro potisnil v žep. Potem pa se je spomnil — tako je dejal sodniku — da mora hitro po avto v garaži, kjer ga je pustil, preden jo bodo zaprli. In tako je pozabil hlačke plačati.

NORVEŠKA IZVAŽA KAMELE

Norveška je postala ne le izvoznica petroleja, ampak tudi izvoznica kamel, čeprav je kamela, kot znano, doma bolj v južnih puščavskih krajih.

Vse skupaj se je začelo leta 1969, ko je zološki vrt blizu mesta Kristiansand uvozil iz sovjetske srednje Azije 20 kamel. Živali so se dobro znašle na Norveškem in so imele doslej 40 mladičev. Tako zdaj živalski vrt v Kristiansandu izvaža mlade kamele v Anglijo in Kanado, v kratkem pa jih bo poslal 18 nekemu velikemu živalskemu vrtu blizu New Yorka.

To vrsto kamel uporabljajo nomadi v gorovju srednje Azije do višine 4000 metrov in zato so se kamele lahko hitro privadile tudi podnebnju na Norveškem, ki je sicer bolj vlažno, ni pa pozimi posebno mrzlo.

Manifestacija ali začetek nečesa...

(Nadaljevanje s 1. strani)

tični plati. Kaj pomeni ta skupna vesoljska odprava? se sprašujejo komentatorji. Ali konec konkurenčne dirke obeh največjih sil pri vesoljskem raziskovanju, dirke, ki ni imela nobenega pravega smisla razen bahanja s tehničnim in znanstvenim potencialom, in začetek sodelovanja z bolj pametnim uporabljanjem razpoložljivih sredstev? Ali pa tudi večje politično zблиžanje in obet za učinkovitejše sodelovanje med supersilama pri reševanju raznih proble-

mov na tej Zemlji, kot so iskanje in utrjevanje miru, odpravljanje lakote in pomanjkanja v svetu, razoroževanje, mednarodna varnost itd.? Ali pa je zamišljeno vse skupaj samo kot nekaka manifestacija dobre volje obeh držav, v resnici pa bo ostalo na Zemlji vse tako, kot je bilo doslej?

Tega nihče ne ve oziroma na ta vprašanja si zdaj še ni mogoče odgovoriti, kot so zapisali nekateri listi. Nesmiselno pa bi bilo pričakovati, da bo mogoče v krožnici rešiti zemeljske probleme. Tehnika vesoljskih poletov ne more rešiti niti problema lakote in zaostalosti na svetu, niti odpraviti sporov med narodi, niti zagotoviti razorožitve in varnosti. To lahko zagotovi le politična pripravljenost in dobra volja državnikov obeh največjih sil in vseh prizadetih ter trajno mednarodno sodelovanje, kar pa zahteva kot predpogoj, da se obe supersili in tudi drugi odpovedo egoističnim namenom in metodam, ki nimajo nič opraviti z znanostjo in tehniko vesoljskih poletov.

—o—

PET METROV VISOKA TRAVA

Na mednarodnem zborovanju botanikov v Leningradu je nastopil tudi sovjetski botanik Aleksander Fjodorov in v svojem predavanju trdil, da bodo lahko kmetje v prihodnosti pridelovali na svojih travnikih pet metrov visoko havo za živinsko krmo ali celo še višjo — visoko kot drevesa, je izjavil. Petmetrsko travo že zdaj pridelujejo na poskusnem travniku blizu Leningrada. Pokazal je tudi fotografije, ki kažejo travo, ki je dva in polkrat višja kot človek. Po mnenju Fjodorova bo taka trava v prihodnosti rešila problem živinske krme. Rekel je tudi, da zahteva taka trava primerno obdelovanje samo prvo leto. Potem pa hitro raste, ne da bi ji bilo treba posvečati posebno brigo.

PROSTOR MLADIH

O letošnjem delovanju literarnega krožka

Ob koncu letošnje sezone sobotnih večerov v Slovenskem kulturnem klubu, ul. Donizetti 3/I, zaključujemo tudi s srečanji literarnega krožka.

V sklopu zunanjih dejavnosti kluba je krožek ob sobotah pred običajnim programom vodila prof. Zora Tavčar - Rebula.

Letos smo pri literarnem krožku obravnavali predvsem sodobnejšo literaturo, to je slovensko povojno prozo in poezijo, ki smo jo navezovali na evropske slovstvene smeri. Ustavili smo se pri najvidnejših sodobnih besednih umetnikih, pri njihovih delih, predvsem pa pri njihovem umetniškem prijemu.

Povojno obdobje je namreč predmet posebnega zanimanja prof. Rebulove. Zaradi svojega čuta za umetnost in zaradi zmožnosti kritične presoje je prof. zajela umetniškovo bistvo ter nam ga podala zgoščeno in jasno obeno.

Nedvomno je k temu pripomogel tudi njen živ in izviren način podajanja.

To je bila za nas dijake res edinstvena priložnost, da se globlje srečamo z najsoodobnejšo literaturo. Naši šolski programi nam zaradi preobsežnosti ne dovoljujejo podrobnejšega obravnavanja sodobne literature. Pa tudi viri, ki jih imamo na razpolago od novejših literarnih zgodovinarjev, odmerjajo današnjim avtorjem bolj skope in zadržane besede kot pa že priznanim izrazitejšim osebnostim iz preteklosti slovenske književnosti.

Za konec se najlepše zahvaljujemo prof. Rebulovi, ki že drugo leto požrtvovalno zahaja v prostore kluba. Z zgoščenim prikazom sodobne slovenske književnosti nam je nedvomno nudila bogato dopolnilo k naši šolski izobrazbi in nam razširila kulturno obzorje.

Priporočamo se ji še za prihodnje leto. H krožku vabimo vse, ki morda zanj niso vedeli, da v bodoče ne zamudijo tako redke priložnosti.

P. A.

Politična slika po volitvah

Mesec dni je poteklo od zadnjih upravnih volitev na Tržaškem in zdaj je politična slika v novi pokrajinski upravi in v vseh občinah že skoraj popolnoma jasna. Že prejšnji teden so v Miljah izvolili župana in občinski odbor. Za župana je bil potrjen komunist Gastone Millo. Edina razlika od dosedanje uprave je, da je v novem občinskem odboru zastopnik socialistične stranke. V miljski občini seveda ni večjih političnih problemov, kajti sami komunisti imajo 16 od skupnih 30 svetovalcev.

V torek, 15. t.m., se je sestal novoizvoljeni dolinski občinski svet in za župana izvolil komunist Edvina Švaba. Odbor sestavlja pet komunistov in en socialist. Tudi v tej občini ni bilo problemov, kajti sami komunisti imajo 12 od skupnih 20 svetovalcev, ki skupno z dvema socialističnima svetovalcema predstavljajo trdno večino v občinskem svetu.

S torkovo sejo se je tudi končalo 26-letno županovanje Dušana Lovrihe, ki je glavno vodstvo županskih poslov prepustil mlajšemu tovarišu Edvinu Švabu.

Prihodnji teden se bosta sestala občinska sveta v Zgoniku in na Repentabru. V obeh občinah je v veljavi večinski volilni sistem in na osnovi volilnih izidov imajo v obeh občinskih svetih večino komunisti in socialisti. V Zgoniku bo za župana potrjen komunist Josip Guštin, na Repentabru pa bo za župana izvoljen dr. Pavel Colja, ki je socialist in predsednik Kraške gorske skupnosti.

Prva seja novoizvoljenega občinskega sveta v Nabrežini bo v torek, 29. julija. V tej občini so se komunisti in socialisti sporazumeli za sestavo levega odbora, ki pa ne bo imel večine v občinskem svetu. Komunisti namreč imajo 7 svetovalcev, socia-

listi pa dva. Slovenska skupnost, ki ima dva svetovalca, še ni zavzela dokončnega stališča, a po vsej verjetnosti, ne bo vstopila v občinski odbor. Novi župan iz vrst komunistov ali socialistov bo izvoljen na drugi seji občinskega sveta in pri drugem glasovanju.

Tržaški pokrajinski svet se bo sestal v četrtek, 24. julija. Kot vse kaže, bodo izvolili enobarvni demokristjanski odbor, ki ga bodo od zunaj podpirali socialisti. Doslej pa še ni znano, kako se bodo ravnali svetovalci socialdemokratske in republikanske stranke ter Slovenske skupnosti.

V torek, 15. t.m., je bila v tržaškem občinskem svetu razprava o resoluciji, ki so jo predložili komunisti in ki je zahtevala odstop občinskega levosredinskega odbora, češ da so volilni izidi pokazali, da se je leva sredina preživela in da je treba izvoliti nov, bolj odprt odbor. Resolucija pa je bila zavrnjena z glasovi vseh štirih levo-

sredinskih skupin, kar pomeni, da sedanji odbor ne bo odstopil.

V zvezi s to razpravo velja omeniti, da se je moral zastopnik socialistične stranke močno truditi, ko je skušal opravičevati strankino različno ravnanje v posameznih krajevnih ustanovah. V tržaški občini socialisti namreč sodelujejo z demokristjani in ostalimi levosredinskimi strankami, v okoliških občinah so na vladi s komunisti, v tržaški pokrajini pa bodo podpirali od zunaj demokristjanski manjšinski odbor. Zakaj in čemu tolikšna nedoslednost? Poznavalci notranjih razmer v socialistični stranki pravijo, da je to posledica trenj med posameznimi strujami in njihovimi prvaki. Kar zadeva tržaško pokrajino, je treba ugotoviti, da bi neposredno sodelovanje socialistov v odboru imelo za posledico, da bi dosedanji odbornik Lucijan Volk postal podpredsednik pokrajine in bi prvič v zgodovini Trsta imeli slovenskega človeka na tako vidnem in častnem mestu. Zato nas tudi zanima, kaj o tem meni slovenska komisija v okviru socialistične stranke.

Lepa verska slovesnost na Vejni

V nedeljo popoldne je bila v romarski cerkvi na Vejni izredno lepa verska slovesnost. Maševali so trije novomašniki iz Slovence: Jože Ipavec iz Postojne, Franc Mišlej iz Vrhpolja pri Vipavi in Cvetko Valič iz Velikih Žabelj. Veliki množici slovenskih vernikov, ki se je ob tej priložnosti zbrala na Vejni, so podelili svoj novomašniški blagoslov. Pridigal je novomašnik Ipavec, ki je prikazal pomen ekumenskega gibanja za zbližanje in združitev kristjanov.

Slovesnost je bila ganljiva, za nas tržaške Slovence še tembolj, ker med nami že toliko časa ni bilo domačega novomašnika. K lepoti tega izrednega verskega doživetja

je veliko doprineslo tudi krasno petje združenih zborov v onstran meje.

ŠTOKOVA VPRAŠANJA GLEDE TRŽAŠKE RADIJSKE POSTAJE

V zvezi s stavko, ki je bila v četrtek, 10.7. na radijski postaji Trst A v Trstu, je svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka naslovil na deželni odbor vprašanje, v katerem ga sprašuje: 1) kaj je odbor dežele Furlanije - Julijske krajine predlagal za reorganizacijo in demokratizacijo deželne radio-televizije; 2) kdaj bo dejelni televizijski svet izvolil 9 članov v novoustanovljeni deželni televizijski odbor v smislu 5. člena novega zakona o radioteleviziji; 3) če je deželni odbor skušal podvzeti kak ukrep za izpopolnitev organika na tržaški radijski postaji, za izboljšanje pogojev dela zunanjih sodelavcev in izboljšanje sporedov; 4) če meni, da ima tržaški sedež RAI že zaradi 108 ur lokalnih oddaj možnost, da pride v poštev za produkcijski center v okviru RAI; 5) če lahko zagotovi, da se bodo v oktobru začele televizijske oddaje v slovenščini v smislu reorganizacije obeh televizijskih in treh radijskih sporedov.

PRAZNIK V SALEŽU

V soboto, 19. julija, bo v Saležu pri Zgoniku domači praznik sv. Aleša z naslednjim sporedom (na dvorišču ali pod lo-pod družine Štolfa):

ob 21. uri bo goriški nadškof maševal za padle v vojni, zlasti za tiste iz Saleža; sodeloval bo domači zbor iz Zgonika; sledil bo Recital o trpljenju Primorcev pod fašizmom s slikami, recitacijami in glasbo (izvaja Dramska skupina KPD iz Gorice); nato bo nastopil dornberški zbor »Bojan«, ki ga vori inž. Harej. Na koncu bo bogat srečolov.

Mešana družba za dograditev ceste Razdrto - Sežana?

Na srečanju, do katerega je prišlo ob priložnosti uradnega »dneva« Jugoslavije na tržaškem velesejmu med tržaškimi in deželnimi gospodarstveniki ter delegacijo Gospodarske zbornice Slovenije, katero je vodil predsednik Andrej Verbič, so se dotaknili problema cestnih prevozov, ki zadeva tako Slovenijo kot Furlanijo - Julijsko krajino in Trst še posebej, dalje ekološke problematike (zaščita Jadranskega morja pred okuženjem), poudarili pa so predvsem potrebo po razvoju mejnih izmenjav in uresničenju sodelovanja med pristani. Zelo važno vprašanje je prav gotovo tisto, ki zadeva izgradnjo avtoceste Razdrto - Senožeče - Sežana s priključkom na italijansko avtocestno omrežje. V tej zvezi je jugoslovanska delegacija sporočila, da je Cestna skupnost Slovenije stopila v stik s podjetjem ANAS in drugimi italijanskimi podjetji, s katerimi misli ustanoviti mešano družbo, ki naj poskrbi za sredstva, ki so potrebna za dograditev avtocestnega odseka Razdrto - Senožeče - Sežana. Sredstva, ki jih je prvotno odmerila zvezna vlada, so

namreč uporabili za gradnjo struktur na odseku Maribor - Sentilj. V smeri proti Sežani bo delovišče vsekakor odprto še letos.

Na začetku srečanja, po običajnih pozdravnih nagovorih, je podpredsednik Gospodarske zbornice Hrvaške Ilijan Marčetič poročal o stanju gospodarskih izmenjav med Italijo in Jugoslavijo, pri čemer je poudaril, da je obračun prvih mesecev tega leta negativen za jugoslovansko stran. Od januarja do aprila je Jugoslavija uvozila iz Italije blago za 321,7 milijonov dolarjev vrednosti, medtem ko je vrednost njenega izvoza znašala le 118 milijonov dolarjev. Zato so nujni protiukrepi. Beograjske oblasti so bile prisiljene, da s prvim junijem prekinejo izdajanje bančnih pooblastil, ki jih jugoslovanska podjetja potrebujejo za nakupovanje na tujem. Ta ukrep — so poudarili — pa ne zadeva zgolj Italije, temveč tudi ostale države Evropske gospodarske skupnosti. Seveda gre za nesimpatično odločitev in Jugoslavija si že prizadeva — zlasti po obisku glavnega tajnika EGS v Beogradu — za doseg davčnih olajšav.

S TRŽAŠKEGA

Obračun 27. tržaškega velesejma

27. mednarodni velesejem v Trstu, ki se je končal 29. junija, je še posebej dokazal veljavnost te prireditve, bodisi z vidika mednarodne prisotnosti bodisi z vidika blagovne sestave, za katero je bila tokrat značilna modernizacija razstavnih struktur, ki bolj odgovarjajo zahtevam trga. Sejem je doživel uspeh tako pri razstavljalcih kot pri občinstvu in še posebej med onimi, ki se zanimajo za tradicionalne stranske prireditve, kot so seminarji in zborovanja, v katerih se zrcali vloga tržaškega trga in pristanišča kot operativno stičišče med Srednjo Evropo, Vzhodom in državami v razvoju.

Občinstvo, ki je od nekdanj najboljši »kazalec« uspeha takih in podobnih prireditev, se je kot običajno odzvalo navdušeno in v velikem številu. Vsak dan je obiskalo sejmišče najmanj 4 tisoč ljudi, bilo pa jih je tudi po deset tisoč. Skupno si je ogledalo velesejem približno 120 tisoč obiskovalcev, torej znatno več kot v minulih letih. Ne gre pozabiti, da je letoš veliko obiskovalcev iz Vidma, Gorice, iz ostalih sosednih krajev ter z onstran meje. 27. tržaški velesejem je še okrepil svojo mednarodno vlogo. Na prireditvi je v uradni obliki sodelovalo 12 držav.

Svoje naravno obeležje so našli na seminarjih, na katerih je bil govor o specifičnih sektorjih, kot tudi na raznih dnevih, ki so bili zapovrstjo posvečeni tradicionalnim gostom tržaške prireditve: Zvezni republiki Nemčiji, Jugoslaviji in Avstriji.

Na prvem mestu posebne lestvice gospodarsko visoko kvalificiranih obiskovalcev je Jugoslavija s približno 60 gospodarstveniki, zastopniki raznih ustanov ter podje-

tij; sledijo Avstrija s 50 obiskovalci, Belgija z 12, ZRN s približno prav tolikimi, dalje Francija, Velika Britanija, Švica, ZDA, Nizozemska, Danska itd.

Glede na čezmorske države je opozoriti na 27 gospodarstvenikov in uradnih zastopnikov vlad »črne« Afrike ter približno deset predstavnikov arabskega sveta. Izid analize o poteku poslov z raznih blagovnih sektorjih (razstavljalcev je bilo 1.198 iz 27 držav) je skratka zelo pozitiven.

Posebno dobre posle so zabeležili v sektorju gospodinjskih strojev in hišnih potrebščin, šivalnih strojev, v založništvu ter v sektorju opreme za gostišča in trgovinske obrate. Dobra ocena velja tudi za sektor, ki se ukvarja s hišnimi strukturami, medtem ko sta oprema in pohištvo občutliva neugodno konjunkturo v gradbeništvu.

OSEBNI PROMET NA ITALIJANSKO-JUGOSLOVANSKIH MEJNIH PREHODIH

V primerjavi z majem 1974 se je osebni promet v letošnjem maju na mejnih prehodih tržaške pokrajine skoraj potrojil. Na mejnih blokih so namreč prešteli vsega skupaj 3 milijone 605 tisoč prehodov, medtem ko jih je bilo lani milijon 285 tisoč. Naraščanje prometa na italijansko-jugoslovanski meji je bilo od januarja postopno, potem ko so v lanskem letu zabeležili hud padec. Od januarja do maja so prešteli 12 milijonov 882 tisoč prehodov, medtem ko jih je bilo lani v istem obdobju komaj 8 milijonov 366 tisoč. Prav tako v maju se je povečal prehod tujcev, predvsem Nemcev in Avstrijcev.

Vljudno prosimo,

da bi poravnali naročnino, bodisi po položnici bodisi v upravi, vsak dan od 9. do 12. ure, razen ob ponedeljkih in sobotah.

Zapleten položaj na Goriškem

Krščanska demokracija v posoški pokrajini se po volitvah nahaja v hudi zagati po porazu pri zadnjih volitvah. Stranka je zgubila večino v raznih občinskih svetih in to predvsem zaradi ostrih notranjih in osebnih sporov med voditelji raznih struj.

Celotno strankino pokrajinsko tajništvo je odstopilo.

Začasni direktorij demokristjanske stranke vodi zdaj senator Martina, ki je prevzel težko breme spricho takšne razklanosti v stranki sami.

K vsem nevšečnostim se je pridružil še napad poluradnega škofijskega glasila »Voces isontina« na župana De Simoneja, ki da se je vedno bolj zapiral in ni znal držati pravih vezi med strujami v stranki in med drugimi strankami ustavnega loka.

Senator Martina išče izhoda iz teh zagat. Župan De Simone se menda noče udeleževati niti sestankov svoje stranke. Kje je torej še na vidiku nov župan. Po mnenju vodilnih oseb raznih strank bo prišlo do njegove izvolitve morda šele proti koncu prihodnjega meseca.

Martina išče vsa pota, da bi morda našli župana že prej. Obrača se na vse stranke s pozivi na razgovore, da bi se položaj tudi v goriški občini čimprej rešil. Na se-

stanku sekcijskih tajnikov je predlagal, da se pojasni o odnosi in obnovijo vezi s socialistično stranko in da se tudi komunisti jasno izrečejo o svojem stališču.

V zvezi s temi pozivi, ki so naslovljeni tudi na Slovensko skupnost, bodo morali izvoljeni slovenski člani Italijanske socialistične in Italijanske komunistične stranke prevzeti svoj del odgovornosti do slovenskih volivcev, ki so jim dali svoje glasove.

Zdaj je prišel čas, da postanejo obljube dejanska stvarnost tudi od strani tistih italijanskih strank, ki so se okrepile tudi s pomočjo slovenskih glasov.

—o—

MEJNI PREHODI

Mejni prehodi na Goriškem so odprti po sledečem urniku.

Solkan, Sempeter, Miren, Plešivo, Števerjan, Rafut od 6. do 21. ure. Mirnik do 20. ure.

Devetaki in Jamlje ob nedeljah do 21. ure.

VPISOVANJE

Opozarjamo ponovno slovenske starše in dijake, da traja vpisovanje v slovenske srednje šole v Gorici do 25. julija v dopoldanskih urah.

ZA OBRAMBO OKOLJA

Italijanski vsedrjavni institut za preučevanje mikroklimatike je objavil osem zvezkov poročil o posvetovanjih in študijah glede obrambe naravnega okolja in umetnin pred onesnaženjem in uničenjem zaradi plinov in drugih škodljivih snovi v zraku.

Še posebej opozarjajo ti dokumenti na škodo, ki jo povzroča okuženo ozračje umetninam, kipom in slikam. Umazana megla — smog — razkrajja marmor in drugo kamenje, pa tudi kovine, kot npr. bron. Tako so npr. že močno poškodovani Protirovi kipi v ferarski stolnici, konji v Marka v Benetkah, Ghibertijeva slovita »rajska vrata« v Florenci in Giottove freske v kapeli »degli Scrovegni« v Padovi.

Italijanski vsedrjavni institut za preučevanje mikroklimatike hoče doseči poenotenje zakonodaje o zaščiti naravnega okolja in umetnin pred umazanijo ozračjem. Tako zakonodaja naj bi obsegala vse potrebne predpise, da se učinkovito zavarujejo ljudje, narava in umetnine pred škodo zaradi okuženja zaradi umazanije. To naj bi dosegli s stalno skrbjo in boljšanjem ozračja. Pri tem naj bi sodelovali poleg znanstvenikov specializirani tehniki, higienisti, arhitekti in vse druge kategorije, ki so zainteresirane na tem problemu.

SPOMINSKA PROSLAVA

Klub starih goriških študentov je edinstvena kulturna ustanova, ki neprestano deluje pod agilnim vodstvom staroste F. Gorkiča, da se ohranijo spomini na goriške kulturne in politične delavce.

V nedeljo 20. julija ob 10.30 bodo odkrili spominsko ploščo dr. Antonu Breclju na rojstni hiši v Zapužah pri Ajdovščini.

Dr. Breclj (1875 - 1943) je deloval dolga leta že pred prvo svetovno vojno v Gorici kot zdravnik, strokovni pisatelj in kot politični organizator.

On je bil med prvimi pobudniki nove

krščansko socialne struje na Goriškem, ko je dežela doživljala svojo drugo kulturno politično pomlad od prve svetovne vojne dalje do nastopa fašistične strahovlade.

Sledovi Brecljevega političnega, zlasti pa še socialnega dela se poznajo v goriški deželi še danes.

Pri slavnostnem odkritju, združenim tudi s kulturnim programom, bo govoril Tone Fajfar, član odbora SZDL iz Ljubljane.

Vabljeni so vsi goriški Slovenci, da počastijo spomin zaslužnega moža.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pesniški list Mihe Avanza

Kot 26. zvezek v zbirki Pesniški listi je izšel pesniški list »Deklice«, zbirka ljubezenskih pesmi, ki ga je napisal Miha Avanzo. To je mlad pesnik, ki se je rodil leta 1949 v Ljubljani in študira zdaj angleščino in slovenščino na ljubljanski univerzi. Svoje pesmi objavlja v raznih slovenskih revijah in ima doslej v dobrem eno samostojno pesniško zbirko pod naslovom »Pravica skazica«, ki je izšla leta 1973. Poleg tega je objavil nekaj tako imenovanih »pesniških plakatov«.

Kot že naslov pove, so ubrane te njegove pesmi predvsem na erotični motiv. Vendar pa ne gre za kako globljo ljubezensko doživljanje, ampak bolj za srečanje z raznimi dekleti. Vsaka pesem, ki jih obsega ta »pesniški list« 14, je posvečena namreč drugemu dekletu, le ena se mu je zdela vredna, da ji je posvetil kar tri pesmi. To je neka Katja, ki mora biti precej navihano dekle. Pesnik nam jo takole predstavi:

Ko odskaklja iz hiše,
se ji lasje rdečkasto lesketajo,
in v njih
ima zataknen
rumen glavniček.

V drugi pesmici Katji na čast je rečeno:

Prikrade se mi za hrbet,
ko pišem tole pesmico,
in me ugrizne v uho:
danes diši
po vijolicah.

Kot rečeno, je Katja navihana. Ima smisel za humor, pa tudi jezikovni čut. Miha Avanzo nam razodene, kako je stopil z njo v stik. Takole pravi njegova pesem:

KATJA

Katja sedi takole kakšno
vrsto pred mano.
Predavalnica je polna,
vsi pazljivo poslušajo,
ampak glas je tako daleč,
iz druge sobe,
iz druge hiše.
Pa vzamem list papirja,
nanj narišem Katjo, kako gre v šolo.
s torbo na rami,
lase ima spete v čop.
Napišem: to je pismo za Katjo,
in ji ga dam.

LETNO POROČILO GLASBENE MATICE

V obliki čedne brošure je izšlo »Letno poročilo« Glasbene Matice v Trstu za šolsko leto 1974-75. Na 54 straneh teksta je prikazano delo njenih šol in koncertna dejavnost. Preseneča obseg te dejavnosti: 37 rednih profesorjev in sodelavcev, 268 gojencev in učencev v pripravnici, nižji šoli, srednji šoli in višji šoli ter v oddelkih za blokflavto, kitaro in harmoniko ter 73 gojencev in učencev v pripravnici, nižji šoli in v oddelku za harmoniko in kitaro v Gorici. Poleg tega prireja tečaj začetniške glasbene vzgoje. Pouk je poleg Trsta in Gorice tudi v Devinu, Dolini, Nabrežini, na Proseku-Kontovelu, v Sovodnjah in Trebčah. Zanimiv je tudi pregled nad koncertno delavnostjo. Brošura je obilno ilustrirana in je na prodaj v Tržaški knjižarni.

Veselo je presenečena, majčkeno se obrne,

nagne glavo, ker ve,
da je to zelo ljubko,
in mi reče:
To ni nobeno pismo,
to je rismo,
in mi ga poda nazaj.

Zdaj poznamo ne le Katjo, ampak tudi bistvo te Avanzove deklicam posvečene poezije. To so neproblematične, lahkotne, skoro popevkarske, pa duhovite in vedre pesmice, iz katerih veje čar srečanj z dekleti, čar življenja, čar erotike, ki je ljubezniva, lahkotna in igriva. V pesmi, ki je posvečena neki Violi, je rečeno:

Sediva na trgu Revolucije
in kar naprej
se morava smejati,
saj je dan neznansko lep
in najine skrbi
niso od tega sveta.

Vse te deklice spadajo, kot kaže, v okolje ljubljanske študentske vasi ali vsaj univerze. Srečuje jih v knjižarnah, na univerzi, v kavarnah. V pesmi »Pomladne deklice« nam jih prikaže takole:

Pojavijo se jasno spomladi.
Zvončki, teloh, pomladne deklice,
Spoznaš jih že od daleč.

Nekaj manj so oblečene,
kot tiste zavite zimske deklice,
v dolgih plaščih in
škorenjcih.
Kar frfotajo mimo,
v krilcih
in z razpuščenimi lasmi.
Tako se enkrat aprila zaveš:
je že pomlad, je že pomlad,
skoraj je poletje.

(Dalje na 7. strani)

NOVA ŠTEVILKA REVIJE »PROSTOR IN ČAS«

Ko je že vse kazalo, da je revija »Prostor in čas« prenehala izhajati (imela je težave s tiskarno in založbo), se je kot veselo presenečenje prikazala zaključna številka lanskega letnika (pravzaprav trojna številka: 8-9-10). V njej sodelujejo s pripovedno prozo Niko Kosi in Andrej Capuder, s pesmimi Franc Ččernigoj, Gordana Kunaver, M. Kočevar-Colarič, Jur Juričan in Viktor Snoj, z esei in članki pa Makso Šnuderl, Janez Stanek, France Pičnik, Ciril Kovač, Janez Gradišnik in Albin Simončič, poleg tega pa vsebuje številka še nekaj prevodov in precej knjižnih ocen. Dobi se v Tržaški knjižarni.

SLOVENSKI PREVOD SGORLONOVEGA ROMANA »LESENI PRESTOL«

Roman furlanskega pisatelja Carla Sgorlona »Leseni prestol«, ki je prejel literarno nagrado »Campiello« za leto 1973, je doživel prevod v slovenščino. Poslovenila ga je Neva Godnič. Izšel je pri koprski založbi »Lipa«. Sgorlon piše v italijanščini, a je začel objavljati tudi v furlanščini.

J. ŠAVLI: NAŠA LEDINA

Oskrumba pomeni vnetje. Otrokom je bilo še posebej naročeno, naj ne prijemajo žab, ker da ščijo in bodo dobili oskrumbo. Seveda se loči med žabo in kroto, katera edina »ščí«. Toda, ker otroci še ne bi ali ne bi vedno ločili, govorijo na splošno o žabi, posebno še, da otroci ne bi lovili žab po umačanih mlakah. Namesto splošnega izraza kača se večkrat uporablja modras v splošnem pomenu. Znan je izraz kačon za izredno veliko kačo, ki da se z drevesa vrže na človeka.

Ko smo že pri živalih, omenimo še nekaj drugih. Kokošim se reče pogosto tudi cibe, ljubkovalno: cibce. Tudi ljudje, ki jih dež zmoči, so »mokri ko cibe«.

Ljubkovalni izraz za mačka je *tuj* in *tujč'k*. Pri klicanju mačka je klic *tuj* veliko prikladnejši kot muc. Metulj je *tica*.

Oščajati se pomeni zamujati se. *Mačkarati* je približno isto kot čečkati. *Figetati* nekoga pomeni močno ga razvajati, deležnik *sfigetan*. Razvajati otroka, v pomenu preveč ga hraniti se reče *gatiti mu*.

Naj sedaj znova posežem v naravo. Številna stara imena so še živa. Prvemu pomladnemu cvetu zvonček (mogel bi biti od nemškega Schneeglocken) so po starem rekli še *klučavna* (ključavnica), izvirno ime za trobentico je *jeglič*. V šoli so otrokom menda že dokončno iztepli iz glave naziv *mačje oči* v prid »knjižni« spominčici. *Šil'c* je vrsta trave s trdimi koreninami, iz katerih so delali domače krtače (*škrtace*). Ohrovt je *bržota*, pod drugim imenom je nihče ne pozna. Podlesek je *ušivka*.

Razlikovati je treba med češpo (češpljo) in slivo: prva je v resnici tisti sadež, ki ga tisk matične republike znehuje za slivo, druga pa je iste oblike, samo blede rumene barve in dozori na Primorskem že v začetku julija, medtem ko je češpa zrela avgusta. Podoben je tem sadežem tudi *cimber*, le da se pri njem meso nerado loči od kosti, ima pa mnogo vrst: plave, rdeče, rumene, celo zelene. Češmin je grm, ki ga v tisku največkrat značijo kot »jasmin«. Med redke drevesne vrste, za katere ne vem »knjižnega« imena (če le-to sploh obstaja), spadajo *nagnoj*, *lim*, *breka* (najbrž brest), *uša* ali *uša*. Med pleveli je najbolj nadležen *smaščen*. *Slanovrat* je strupen plevel, ki povzroča hromost: polagali so ga nekoč na noge, da so postale pohabljenе in niso bili klicani v vojko. (Ako se prav spominjam!). *Drnosl* je plevel, ki so ga nabili kot zdravilno zelišče. Belemu fižolu rečejo *bžolica*, fižol druge vrste je *bžol*.

Danes, ko je pitje kave postalo že potreba, mi prihaja na misel beseda *fantač* (mogoče pravorečno: fontač) za kavin ostanek, iz katerega se je navadno še enkrat pogrelo nekaj kave. Beseda je iz italijanščine: *fondaccio*. Kava iz praznega ječmena pa je *črn'c*. Kuhalnica je *štil'c*, zajemalka je *kor'c*, krožnik je *tant* (pravorečno najbrž tont, od beneškega tondo — okrogel, ki kaže, odkod je prišel). Na furlansko poreklo kaže po mnenju nekaterih *napa* (polica nad ognjiščem), kamor so stavili posodo.

(Dalje)

Sodobno kmetijstvo

Res je, da je lani vreme vinogradnikom, zlasti ob trgatvi, zelo nagajalo, še bolj pa je res, in o tem si vsakdo ustvari sodbo obiskujoč naše krajevne vinske razstave, da se da le z umnim kletarjenjem ohraniti pridelek zdrav in ga kakovostno še izboljšati. Proti zunanjim nevšečnostim smo največkrat nemočni, toda v kleti je odvisno samo od nas samih, če bo naš trud poplačan. Za to pa je potrebno znanje in želja imeti dobro kapljico. Ni dovolj se prepuščati osebnim izkušnjam, treba je tudi pogledati v kako knjigo (sedaj imamo na voljo dovolj dobrih knjig), ali pa poklicati strokovnjaka, da nam v skladu z vrstami trt — domačimi in posebnostnimi svetuje vse tiste ukrepe, da bomo dosegli cilj — dober pridelek. Ob raznih bolezenskih pojavih pri vinu ni druge pomoči kot tiste, ki jo daje kletarska tehnika. Toda že ta beseda marsikaterega vinogradnika, še bolj pa laika, napravi nezaupljivega do skrbno donegovanega vina ali, če dajemo vino v steklenice, do kemijsko stabiliziranega vina, češ, da je to nekaj nenaravnega, umetnega.

Toda vino je ravno tista surovina ki zahteva veliko znanja in nege, primernih

Z dobrim kletarjenjem do boljšega vina

prostorov, opreme, zlasti čistoče v kleti. Kako pogosto je vino oksidirano, cikasto, s tujim priokusom zlasti z vonjem po nečisti posodi, po drožah, itd. Najboljši pridelek lahko uničimo z neznanjem ali z nepravilnimi prostori in opremo, s prepoznimi pretoki. Ujeti pravilno sozvočje pri ohranjanju lastnosti grozdja, pri doseganju in povečanju kakovosti s pravilno predelavo in s potekom vrenja, pri ohranitvi vina, pri negi vina, pomeni imeti veliko znanja. Večkrat niti ne zadostuje, da se izobražujemo na raznih tečajih, da si izmenjujemo izkušnje. Zelo koristno bi bilo, glede na prej omenjeno posebnost našega kmečkega vinogradništva, ko je vsako vino oz. klet samosvoje, da bi vinogradniki povabili k sebi priznanega poklicnega enologa, Tržačana Piona. Strošek se jim bo v obilni meri obrestoval. Kajti ni dovolj vino samo pridelati, treba ga je tudi prodati. Opažamo, da so se možnosti prodaje pridelka v državi in deželi precej poslabšale. To, liko bolj bi bilo treba misliti na izboljšanje pridelka, tudi pri nas, da ne bi kdaj doživeli kako neprijetno presenečenje. Le

v kakovosti je bodočnost našega vinogradništva.

Marsikdo utegne reči na tem mestu, kje pa so ustanove, ki imajo na skrbi razvoj kmetijstva na splošno in vinogradništva posebej? Položaj je tak, da ni od teh ustanov pričakovati dosti, saj niso še poskrbele, da bi tržaška pokrajina dobila strokovnjaka, ki bi se bavil samo z vinogradništvom, ki bi stal stalno ob strani vinogradnikom in ki torej ne bi bil birokrat. Žal nimamo prave kmetijske politike, ki bi skušala na podlagi ustreznega načrta napolniti tiste vrzeli, ki delajo naše kmetijstvo manj razvito. Tržaško vinogradništvo res potrebuje enologa, ki bi bil stalno na terenu. Dokler tega ni, in kdo ve, kako dolgo ga še ne bo, so na voljo tehniški kmetijskega nadzorništva in opazovališča za rastlinske bolezni, kolikor seveda utegnejo, kajti birokratske dolžnosti jim ne puščajo dosti časa za tako delo. Res temeljito analizo stanja v kleti in natančno presojo vina v kleti in drugih, za kvaliteto vinske kapljice važnih dejavnikov, lahko napravi le poklicni enolog. V pomanjkanju pri javnih ustanovah nastavljenega strokovnjaka pa bi lahko ta ali oni vinogradnik, ki bi hotel še bolj napredovati ali pa odpraviti napake, ki mu ne dovolijo, da ima pridelek, kot bi si ga želel, poklical prej omenjenega priznanega tržaškega enologa.

Jugoslovansko gospodarstvo v krizi

Gospodarska politika Jugoslavije — piše agencija »Italia« — je še vedno usmerjena v razmah, vendar stanje na plačilni bilanci učinkuje kot balast, medtem ko cene stalno naraščajo. Vlada namerava spodbuditi notranjo potrošnjo ter izvoz; inflacijske težnje so krepke; draginja kvarno vpliva na dohodke. V teh nekaj točkah je Mednarodna organizacija za kooperacijo in gospodarski razvoj strnila sliko ekonomskega položaja v Jugoslaviji. Jugoslovanske oblasti sodijo, pravi OCSE, da je stabilizacija cen cilj, ki ga bo moč doseči z dolgoročnim programom: proizvodnja in proizvodnost bosta morali naraščati postopno, a brez zastojev. To naraščanje pa mora temeljiti na temeljnih investicijah, ki pa so v splošnem restriktivnem okviru nemogoče. Plačilna bilanca je tisti dajavnik gospodarskega zastoja, ki povzroča največ

skrbi: cene uvoženega blaga bodo letos verjetno bolj stabilne, vendar jugoslovanske oblasti ne predvidevajo zaresnega izboljšanja v bilanci s tujino.

Vlada hoče zavreti družbeno potrošnjo s premikom osnovnih dobrin na investicije in izvoz. Uvedli bodo trimesečno nadzorstvo nad prejemki vseh javnih ustanov. Glede na monetarno politiko je moč

Poravnajte naročnino!

ugotoviti, da so cilji več ali manj podobni onim, ki so bili definirani lani. Oblasti so zaenkrat sklenile, da se denarna količina lahko poveča za največ 28 odst. V tem okviru splošnega naraščanja pa se bodo kapitali podjetij povečali za 30 odst., medtem ko bodo manjši dvig zabeležili monetarni depoziti javnih ustanov, ki so lani močno poskočili.

Organizacija OCSE nadalje opozarja, da bo povpraševanje po uvoženem blagu nekoliko padlo tudi zaradi dobrih pridelkov iz minule sezone in rezerv tujega blaga. Vendar nastaja vprašanje, če so programi o razvoju notranje potrošnje v skladu s tolikšno omejitvijo uvoza.

Glede na inflacijo je OCSE mnenja, da njeno vrtočljivo dviganje v tolikih državah sveta nikakor ne sme zasenčiti 25-odstotnega naraščanja, ki Jugoslaviji upravičeno povzroča veliko skrbi. Kljub protiukrepom je tolikšna inflacijska stopnja — pravi OCSE — »javna nevarnost« ter od blizu ogroža porazdelitev dohodkov ter pravilnost mehanizma porazdelitve virov.

PESNIŠKI LIST MIHE AVANZA

(nadaljevanje s 6. strani)

Kakor se na prvi pogled te pesmice ne zdi, jo bogve kaj in spominjajo — kot rečeno — skoraj na popevke, pa se potem, ko jih preberemo in pridemo do konca, zavemo, da imamo pred seboj eno najljubeznivejših, najduhovitejših in najbolj doživljajskih drobni zbirki erotične lirike, kar jih premore slovenska literatura, pesmi, ki so končno prebile zvočni zid tiste turobnosti in smrtne resnosti, ki negativno odlikuje slovensko literaturo in slovensko poezijo še posebej. Kljub vsej lahkotnosti, mimobežnosti in dozdnevni plitvosti so te pesmi iskren izraz resnične poezije in pesniške kulture ter predstavljajo tisto eleganco pesniške oblike in pesniškega jezika, ki smo si ga že vedno želeli. Pri branju teh pesmi vemo, da je Miha Avanzo sposoben tudi česa globljega.

fj

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Korsic

Anton Korsic

**Oprema
za terase in vrtove**

POSEBNI POPUSTI!!!
OBIŠČITE NAS!!!

T R S T

Prodajalna:
ul. S. Cilino, 38
telefon 54390

Dom in delavnica:
ul. Damiano Chiesa, 91
telefon 725757

Dekle z zaprtimi očmi

29

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Česa vsega ni zmožen štirinastletnik! Opravi zna malo maturo, prekositi rekord v plavanju, zaigrati zrelo šahovsko partijo.

Seveda ni to primerno mesto za slavošpeve maturantom in mladim prvakom — za to že dovolj poskrbi dnevno časopisje —, štirinastletni šahist pa zasluži vso našo pozornost. Ne-poučenega utegne taka srečna kombinacija let in moči spominjati na belo vrano. Pa ni čisto tako: če so Reševski, Capablanca, Fischer, Janovski v tej starosti igrali že kar velemojstrski šah, je pač upravičena domneva, da je precej več njihovih vrstnikov premoglo mojstrskega in da se jih je še več odlikovalo po tem, čemur pravimo močna igra.

Le oglejmo si spodnjo partijo! Zaigral jo je štirinastletni Janovski leta 1939. v Buenos Airesu. Vse v njej: dolžina zaključne kombinacije, pronicljiva žrtev trdnjave in nepopustljivi lov na sovražnega kralja govori za talent, ki bi si ga trikrat starejši igalec večjega skora ni mogel želeči.

JANOVSKI - DULANTO Francoska obramba

1. e4 e6, 2. d4 d5, Sc3 Sf6, 4. Lg5 de4: (tako je rad igral Rubinstein, v brk predpisom), 5. Se4: Sbd7, 6. Sf3 Le7, 7. Sf6: Sf6:, 8. Ld3 c5, 9. dc5: Da5+, 10. c3 Dc5:, 11. 0-0 0-0, 12. Te1 Td8, 13. Se5 b6, 14. Lf6: Lf6:, 15. Lh7: Kf8. Po 15. ... Kh7: bi lahko sledilo 16. Dh5+ Kg8, 17. Df7: Kh7, 18. Te3 Lg5, 19. Th3+ Lh6, 20. Th6: Kh6:, 21. Dg6 mat.

16. Dh5 Le5: (ali 16. ... g6, 17. Lg6: fg6:, 18. Df3 itd.), 17. Te5: Dc7.

Mnenja smo, da bi bil umik 17. ... Dd6 manj slab. Zaradi pritiska na osnovno vrsto in napada na trdnjavo bi vsaj onemogočili takojšnje nadaljevanje 18. Le4 zaradi 18. ... Tb8, 19. Dh8+ Ke7, 20. Dg7: Dd1+ itd. Po igri potezi pa sledi neizp. 20. Dg7: Tg8.

18. Le4 Lb7, 19. Lb7: Db7:, 20. Dh8+ Ke7, 21. Dg7: Tg8.

Na to se je zanašal črni! Če se bela dama umakne, sledi mat na g2. Toda beli je videl dlje!

22. Te6:!! (mladostni optimizem? Ne, zrel račun, in to od 14. poteze sem pa do samega konca!) 22. ... Ke6:.

Ni drugega. Na 22. ... Kd7 sledi smrtonosna 23. Td1+, nakar pade črna dama ali pa partija zavije v dejansko igro.

23. Te1+ Kd6.

Ostali trije umiki imajo kot nasledek mat ali izgubo črne dame. Bralca vabimo, da trditve sam preveri.

24. Df6+ Kc5 (po vseh ostalih odgovorih pade črna dama), 25. Te5+ Kc4, 26. b3+ Kd3 (ali 26. ... Kc3:, 27. Te7+), 27. Dd6+ Kc2 (ali 27. ... Kc3:, 28. Te3+ in mat največ v treh potezih), 28. Te2+. Črni se vda.

—o—

CESAR RAZSTAVLJA

V sredo je bila odprta v občinski galeriji na Trgu Unità samostojna razstava slikarja Jožeta Cesarja. Razstavil je dela iz zadnjega časa, pokrajine in portrete.

Nekoč pri večerji ga je oče, ki se je čutil vedno bolj utrujenega, spraševal glede vile, ki bi jo bilo treba vzeti v najem. Ker je bil Ludvik Hughe pri mizi odgovoril izmikajoče, je imela Marija za umestno, da posreduje pri svojem mladem gospodarju, čim najde priložnost za to. Ta se ji je kmalu ponudila.

»Saj ste našli neko vilo za svojo Lily?«
»Ne govorite: za "svojo" Lily. So namreč stvari, za katere bi hoteli, da jih ne bi bili nikoli storili... Ja, najel sem vilo »Dudeldum« pri »Uvelih rožah.«

»Zakaj bi je ne ponudili svojemu očetu?«

»Verjemite mi, da sem že mislil na to..., toda to neumno ime »Dudeldum« me strši... Zdi se mi, da se bo oče kaj zasumil..., da mu ponujal ostanke... in to ostanke — po kom!...«

»Morda pa ne bo... In če bo zasumil, bo mislil, da je ravno to dokaz, da je vaša spreobrnitev popolna.«

»Ah, Marija..., ne manjka vam nič drugega kot majcen duhovniški ovratnik, pa bi bili kot naš prijatelj od Sv. Frančiška Saleškega...«

A mladenka je že odletela liki ptička, ki je vedno na oprezu.

In res ju Melanija oba neutrudno nadzoruje; ne živi več v svojem življenju, živi le še v življenju teh dveh bitij, ki ju nenakot mrzi: njeno edino zanimanje je odsej posvečeno le temu sovraštvu. Pripravila je sebe in pripravila gospo Hughe v nekakšno idejno zaverovanost, kakor da sta na svetu samo dve bitji: ona in on... Marija Durand in Ludvik Hughe, katerih nadzorovanje je poverjeno Njeni Svetosti kuharici Melaniji.

To so ves dolgi dan poročila na poročila... zaupne tajnosti na zaupne tajnosti... podtikanje brez konca in kraja. Če Marija Durand le za trenutek izgine izpod Melanijinega strogega nadzorstva, je gotovo na sestanku z Ludvikom Hughom in ne more biti kje drugje. Čim spregovori Ludvik Hughe le besedico bolj tiso v kaki sobi, govori — in nemogoče bi bilo, da ne bi govoril — besede pregrešne ljubezni Mariji Durand.

Ubogim možganom gospe Hughe niti ni

treba vsega tega opravljanja, da jo napravi kar noro.

Melanija, ki je z drugimi enostavno osorna in buldogasta, je postala za mlado dekle kar tigra. Če samo pomisli na Marijo Durand, mora pogledati v strop in stisniti pesti... Ne da bi se količkar brzdala, se prepušča divjemu sovraštvu, odločena, da »požene v zrak« to »punčaro«, katero proglasa nasproti vsakomur, kdor jo hoče poslušati, za prevejanko vseh prevejanek, vso nadevano z machiavelliskimi lokavostmi.

»Gospa, verjemite mi..., vi gospodarji tega ne morete prav sprevideti... Za vas se nadene maska, pa konec besedi. Ampak v kuhinji in kjer vas ni zraven, se ta maska vrže proč; mi posli pa znamo brati in delamo to s slastjo!... No, jaz, Melanija, vam rečem in zopet rečem: Vi imate prezalo hišno!... Okrog vašega sina se smuča... Pazite! Ukradla vam ga bo, vašega sina!... Vidim vnaprej, kaj bo prišlo. In ko enkrat položi šapo nanj, bo prepozno... Potem boste videli, da vaša stara Melanija ni bila tako neumna, kakor so hoteli reči.«

(Dalje)

—o—

ŽIVLJENJSKI STROŠKI V 49 VELEMESTIH

Družba »Business international«, ki ima sedež v Ženevi, je izvedla anketo o življenjskih stroških v 49 velikih svetovnih mestih. Anketa je pokazala, da sta inflacija in nihanje pri zamenjavi denarja povzročila, da je New York danes sorazmerno ceneno mesto v primerjavi z nekaterimi evropskimi velemesti. Letos je življenje — kot kažejo podatki — v enajstih anketiranih velemestih dražje kot v New Yorku. Najdražje mesto na svetu je Stockholm, zlasti za tujce. Od daleč mu sledijo japonska velemesta Tokio, Osaka in Kobe, v Evropi pa Oslo (Ženeva, Zürich, København, Pariz, Dunaj, Düsseldorf, Haag, Frankfurt in Amsterdam. Najcenejša velemesta pa so London, Milan, Rim, Madrid, Barcelona in Dublin. Irska prestolnica je torej najcenejša. Podatke so izračunavali po cenah za 142 uslug in predmetov, od sobe do britvice.

pohištvo

kozman

VABIMO cenjene odjemalce naj obiščejo NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.